

Leidraad taakgebieden psychologen en (ortho)pedagogen

Toelichting bij de (her)registratie-eisen van de Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ)

Deze leidraad is bedoeld als toelichting bij de (her)registratie van psychologen en (ortho)pedagogen in het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ). Voor registratie en herregistratie bij SKJ zijn eisen gesteld op drie terreinen: werkervaring, scholing en reflectie. Bij het voldoen aan de eisen op het gebied van werkervaring, scholing en supervisie/intervisie moeten psychologen en (ortho)pedagogen vakbekwaamheid aantonen over het brede spectrum van het hulpverleningsproces. Deze leidraad geeft inzicht in de taak-, kennis- en kundegebieden die daarbij horen.

Cyclus van diagnostiek en interventie

Psychologen en (ortho)pedagogen die met kinderen en ouders werken hebben expertise op het gebied van diagnostiek en interventie. Onder interventie wordt zowel behandeling als begeleiding verstaan.

Het verrichten van diagnostiek en interventies vindt altijd in samenhang plaats. Dat wil zeggen dat psychologen en (ortho)pedagogen gefundeerd kunnen inschatten wat er aan de hand is en – met inzicht in de pro's en contra's van interventies – een plan kunnen opzetten voor dit kind, op deze school, in dit gezinssysteem, in deze woonomgeving en in het dagelijks leven. Zij kunnen overzien wat het kind nodig heeft (maar kunnen ook vaststellen wat niet nodig is) en wat – op evidentie gebaseerd – zou kunnen helpen. Daarbij wordt nadrukkelijk ook rekening gehouden met de mogelijkheden van het kind en zijn ouders/gezin/leerkrachten. Er wordt niet alleen rekening gehouden met beperkingen.

Niet uitgaan van wat het kind 'heeft', maar van wat het kind 'nodig heeft'

Het gaat hierbij om een proces, niet om een momentopname, waarin een probleem wordt vastgesteld en er vervolgens behandeld wordt om het probleem te verhelpen. Het afnemen van een test of vragenlijst kan – net als het observeren of het voeren van gesprekken met het kind en de belangrijke personen in zijn omgeving – onderdeel zijn van het in kaart brengen van wat een kind nodig heeft, het zogenaamde vaststellen van een diagnostisch beeld. Het afnemen van testen of vragenlijsten is nimmer een doel op zich. En interventies gebeuren altijd met terugkoppeling: hoe verandert de situatie tijdens en na de interventie, moet het diagnostisch beeld worden aangepast? Diagnostiek en begeleiding/behandeling liggen altijd in elkaars verlengde en maken deel uit van een cyclus.

Daarom is het belangrijk dat psychologen en (ortho)pedagogen die met kinderen werken, verstand hebben van beide gebieden. Hulpverlening is niet mogelijk zonder kennis en ervaring in het vaststellen/in kaart brengen van problematiek. Daarnaast is het in kaart brengen/vaststellen en (indien nodig) een plan van aanpak opstellen niet mogelijk zonder kennis van (de werking van) interventies. En om goed in te kunnen schatten wat nodig is, is veel kennis, kunde én ervaring nodig.

Registratie-eisen: bouwstenen van vakbekwaamheid

Het belangrijkste doel van registratie en herregistratie is het markeren van een niveau van vakbekwaamheid van professionals. Vakbekwaamheid is de mate waarin iemand goed is in zijn of haar vak. Om die vakbekwaamheid te operationaliseren worden (her)registratie-eisen gesteld op drie terreinen:

1. Werkervaring
2. Kennis en kunde (geaccrediteerde scholing)
3. Professionaliteit en zelfreflectie (supervisie/intervisie)

Registratie op master- en postmasterniveau

De Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) registreert psychologen en (ortho)pedagogen op master- en postmasterniveau. Registratie op masterniveau vindt plaats op grond van de initiële universitaire masteropleiding (pedagogiek of psychologie). Daarbij wordt gekeken naar het vakkenpakket en (stage)ervaring, en het beschikken over een basisaantekening op het gebied van diagnostiek. Voor herregistratie op masterniveau wordt verwacht dat de professional behalve werkervaring ook scholing en supervisie volgt.

Voor registratie op postmasterniveau dient men een opleidingstraject te volgen na de masteropleiding. Dat kan via een gestructureerde tweejarige postmasteropleiding (bijvoorbeeld de opleiding tot orthopedagoog-generalist, schoolpsycholoog of GZ-psycholoog) óf via een individueel opleidingstraject. Beide 'wegen naar registratie' bestaan uit dezelfde drie kernonderdelen (werkervaring, scholing en reflectie). Het verschil tussen master en postmasterregistratie zit in het verschil in vakbekwaamheidsniveau (voortkomend uit werkervaring, scholing en reflectie). Er is een verschil in het niveau waarop professionals op master- en postmasterniveau verschillende competenties beheersen. Het gaat bij competenties niet alleen om losstaande kennis, vaardigheden, houdingen en persoonskenmerken, maar om de samenhang daartussen. Hoe hoger het vakbekwaamheidsniveau, hoe meer zelfstandigheid er mogelijk is in het handelen en hoe beter (complexe) problemen kunnen worden overzien en gehanteerd.

Voor de registratie-eisen geldt dat vakbekwaamheid moet kunnen worden aangetoond over het volledige spectrum van het hulpverleningsproces, dus zówel diagnostiek als interventie. Voor herregistratie dient vakbekwaamheid op peil te worden gehouden die binnen het spectrum van het hulpverleningsproces valt.

Op de volgende pagina's staan de taak- en kennis- en kundegebieden meer gedetailleerd beschreven. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met SKJ via registraties@skjeugd.nl of met uw beroepsvereniging via info@nvo.nl (NVO) of sectorj@psynip.nl.

Taakgebieden

Globaal zijn de taakgebieden van psychologen en (ortho)pedagogen in de brede jeugdhulp:

- Preventie
- Diagnostiek
- Begeleiding
- Behandeling
- Bescherming
- Beleid
- Coaching / advisering collega's en andere professionals
- Onderwijs
- (Wetenschappelijk) onderzoek

Kennis- en kunde

Kennis en kunde nodig voor het in kaart brengen van het probleem (het diagnostisch beeld)

- kennis van en inzicht in verstoorde ontwikkeling, opvoeding en opvoedingscontext
- kennis van (ontwikkeling)psychopathologie, psychologische/pedagogische aspecten van leerstoornissen, zintuiglijke, motorische en verstandelijke beperkingen en somatische problematiek
- kennis van het diagnostisch proces; inzicht in verschillende diagnostische modellen
- kennis van meettheorie, psychometrie, constructie van onderzoeksmiddelen
- inzicht in betrouwbaarheid, validiteit en theoretische basis van verschillende onderzoeksmiddelen
- kennis van beroepsethische aspecten (zoals het kennen van de grenzen van je eigen deskundigheid, bejegening, reflectie op je eigen attitude)
- beheersing van / ervaring met de belangrijkste diagnostische instrumenten
- vaardigheden op het gebied van gespreksvoering
- kennis en kunde in observatie
- kennis en kunde op het gebied van rapportage en dossiervoering
- analytische kennis en vaardigheden: informatie vanuit verschillende leefgebieden en perspectieven tot een samenhangend geheel kunnen integreren

Kennis en kunde nodig om in te schatten wat nodig is

- kennis van en inzicht in de principes van psychologische en (ortho)pedagogische, orthodidactische en psychotherapeutische behandelingen
- kennis van indicaties en contra-indicaties van interventiemethodieken en behandelingen
- kennis van de organisatie en de zorgprofielen in de (jeugd)hulpverlening, jeugdbescherming, het onderwijs en andere voorzieningen
- kennis van de organisatie van cliënten- en ouderverenigingen en de bijdrage die zij kunnen leveren aan het hulpverleningsproces
- vaardigheid in het overdragen van de bevindingen aan cliënten, ouders, leerkrachten en hulpverleners

Kennis en kunde nodig om begeleiding en behandeling te bieden

- Kennis van interventietechnieken, ook door andere disciplines of multidisciplinair ontwikkeld
- kennis van leer- en cognitieve theorieën, psychodynamische theorieën, ervaringsgerichte theorieën, systeemtheorieën, groepsdynamica
- kennis van ontwikkelingspsychologische, (ontwikkeling)neuropsychologische en orthopedagogische referentiekaders
- kennis van en vaardigheden in het toepassen van hulpverleningsmethodieken (bv. psychotherapeutische deeltechnieken), zowel individueel als systeemgericht

- kennis van behandelingsplanning
- kennis van het formuleren, hanteren en bijstellen van behandelingsdoelen
- kennis van het tot stand brengen en hanteren van de behandelingsrelatie
- kennis van het omgaan met weerstanden
- kennis van het herkennen en integreren van voor het behandelingsproces relevante informatie
- kennis van procesevaluatie
- kennis van beroepsethische aspecten (inclusief reflectie op je eigen attitude)
- vaardigheid in het hanteren van groepsprocessen

Overige kennis

- kennis van de beroepsnormen, waaronder de beroepscode en vakinhoudelijke richtlijnen
- kennis over methodologie van praktijkonderzoek
- kennis over voorlichtingskunde, didactiek
- kennis over werken in team-/organisatieverband, interdisciplinaire samenwerking;
- kennis van juridische en ethische aspecten van jeugdhulp en jeugdbescherming
- kennis van en het kunnen toepassen van wetenschappelijk onderzoek

